

Cris Lanzaderas

Si **Cris R. Lanzaderas** ay isang guro sa UP Los Baños. Nagtuturo ng wika at panitikan sa Junior High, at research at creative writing naman sa Senior High. Kasalukuyang mag-aaral ng PhD Araling Filipino sa De La Salle University – Manila. Mababasa ang ilan sa kaniyang malikhaing akda sa mga publikasyon ng Sentro ng Wikang Filipino – UP Diliman, Likhaan: UP Institute of Creative Writing, UP Los Baños, Cultural Center of the Philippines, PUP Center for Creative Writing, UST Publishing House, at Lampara Books. Nakapaglathala na rin siya ng mga papel-pananaliksik sa Malay (DLSU), ImahaNasyon (Mapua University), Makiling Review (DHum-UPLB), at UP Press. Kasalukuyang ingat-yaman ng All UP Academic Employees Union – Balangay ng Los Baños at full time tito sa kaniyang pamangkin na si Celestine.

Isang Araw sa Buhay ni Maria Mikaela Pasion

8:05AM – MATHEMATICS IV

“Ms. Pasion. The Guidance Counselor wants to see you.”

‘Di pa man nag-init ang puwet ko sa pagkakaupo ay pinatawag na ako sa Guidance. Malamang ay tungkol na naman ito sa eleksiyon ng bagong tayong samahan sa eskuwelahan. Ayoko pa namang ma-miss ang unang period dahil Math iyon. At alam ng Diyos kung gaano ako kapalyado sa Math.

“Ms. Pasion?”

“Yes Ma’am. Tinatapos ko lang po ang notes ko.”

Diyos din si Ma’am. Kapag nag-utos na, dapat ay sunod kaagad. Pinapanginoon siya ng buong school. Halimaw sa mga numero, sa mga x at y , sa mga formula, sa mga hugis na kailangang sukatin at lagyan ng shade. Nanginginig ang lahat kapag nagsimula na siyang mag-lecture sa klase at lalong mainit ang mga mata niya sa akin dahil wala naman akong kadunung-dunong sa arithmetic. Adviser ko rin siya at maliban dito, head siya ng Discipline Office ng eskwelahan.

Lumabas ako ng classroom na mabigat ang mga paa. Kasabay ng unang hakbang ko paglabas ng pintuan, nagsimula na naman siya sa kaniyang lecture.

Sa hallway ng ikalawang palapag ng high school building, may imahe ng Birhen ng Santisimo Rosaryo. Rosary month na naman sa eskuwelahan kong naturingang non-sectarian pero sa santo naman nakapangalan. Nakatoka ang bawat klase na panatilihing sariwa ang mga bulaklak sa imahen. Kapag naabutan ng principal na lalanta-lanta ang mga bulaklak at halaman sa paligid ng Birhen, pihadong tatalak na naman siya sa flag ceremony. Special mention ang buong klase. At susundan naman ito ng sermon galing kay Ma’am Ancheta kapag nasa homeroom class na. Kami naman ng mga kaklase ko ang malalanta.

Noong nakaraang linggo, tinipon ng Guidance Counselor ang lahat ng mga babaeng may record ng serbisyo sa kani-kanilang parokya. Mga lector, commentator, miyembro ng charismatic groups, at choir. Basta't Katoliko, pasok sa qualifications ng bagong tayong samahan. *Lambs of Mary*. Mga kordero ni Maria. Hindi ko pa tiyak kung ano ang gawain ng samahan. Ang tiyak ko, magiging busy kami dahil Rosary Month at magpa-Pasko na rin. May mga gawain sa simbahan na ire-require kaming pumunta.

Oktubre pa lang pero nagkakabit na ng parol at makikintab na garlands sa Cashier's Office. Sa window nito, abala si Ma'am Alfonso sa pagbibilang ng pera. Bahagyang natatakpan ang kaniyang mukha ng isang anunsiyong nakapaskil sa salamin – *Tuition and Miscellaneous Fees*. May larawan din ng Birhen ng Guadalupe. Nang mapadaan ako sa butas na lusutan ng bayad at dokumento, naramdaman ko ang buga ng malamig na hangin. Bastante yata sa aircon ang opisina samantalang tagaktak ang pawis namin sa loob ng mga classroom.

Katabi ng Cashier's Office ang Guidance. Sa pinto naman nito nakapaskil ang mga pangalan namin. Ako lang ang galing sa section namin. Mayroong lima sa Third Year, apat sa First Year, at tatlo sa Second Year. Katabi ng listahan ng aming mga pangalan ang isang litrato ng Birhen ng Antipolo na may nakasulat sa ilalim na *Mama Mary, please pray for us!* Kadikit ng larawan ng Birhen ang *Dates to Remember* kung saan naka-highlight pa ang schedule ng summative exams. October 11-13, Second Summative Tests. Naka-highlight din na ang lahat ng installment ang ginagawang pagbabayad sa tuition ay dapat nang ayusin ang anumang dapat bayaran. Naka-bold ang paalalang *No permit, no exam*.

Binuksan ko ang pinto. Kumililing ang wind chime na nakakabit sa doorknob. Pagpasok sa Guidance, nakaupo na ang iba pang ipinatawag ni Sir Pedro, nakatingin sa aming mga bagong dating. Bakante ang upuan ng Guidance.

“Si Sir?” tanong ko sa taga-Galileo na first year.

“Lumabas po, Ate Mika.”

Puno na ang mga upuan kaya isiniksik ko na lang ang sarili sa armrest ng isang sofa. Suki naman na ako ng Guidance Office, hindi dahil may atraso ako. Requirement kasi ang pirma ng Guidance para sa scholarship papers. Pero para sa karaniwang estudyante, pinangingilagan naman talaga ang Guidance dahil kapag pinatawag ka rito ay siguradong may kaso ka. Pero puwede ring inuutusan ka lang ng adviser na magdala ng mga documents o kaya naman ay kapag may usaping pansimbahan. Ang totoo, mas papasang kapilya ang Guidance Office kaysa consultation o counselling area. Walang sulok na walang maliit na altar.

May Santo Niño sa mesa ni Sir. Tatlong klase naman ng Birhen ang nasa sulok malapit sa kaniyang mesa – isang Birhen ng Antipolo, isang Peñafrancia, at isang Manaoag. Kahit ang lamesitang nasa gitna ng mga sofa, may table runner na may disenyong krus. Sure akong ma-o-offend ang sinumang non-Catholic na papasok dito. Mabuti na lang at hindi amoy insenso sa loob. Mas nanuot ang amoy ng bulaklak galing sa air freshener na nasa gitna ng lamesita.

Kumuliling muli ang chimes. Si Sir Pedro.

“Good morning!” bati sa amin.

Napapanot na si Sir Pedro. Hindi malayo sa kapangalan niyang santo na inilalabas namin kapag Semana Santa. Si San Pedrong may hawak na susi ng langit at sa tabi ay may tandang na simbolo ng kaniyang pagtatwa kay Hesus. Wala pa naman akong naririnig na isyu na may kinalaman kay Sir Pedro. Wala pa naman siyang itinatatwa. Hindi katulad ng principal naming naging usap-usapan ang pagpunta sa Jerusalem nitong nakaraang Semana Santa. Sa tsismisan namin palaging inihihirit na buti pa raw ang tuition namin, nakarating na sa Holy Land.

“I know you girls know already the reason kaya ipinatawag ko kayo.”

“Opo Sir,” sagot naming tulad ng koro.

“So, mamayang hapon, the school service will be fetching you from here papuntang simbahan. Doon tayo mag-e-leksiyon.”

“Sir? Sa simbahan pa?” tanong kong puno ng gulat.

“Why? May problema ba, Ms. Pasion?”

“Wala po Sir,” napahiya ko namang tugon.

Iniabot ni Sir Pedro ang dalawang pahinang papel. Isa ay may maikling introduksiyon sa kung ano ba ang *Lambs of Mary* at ang isa naman ay membership form.

“Fill it up tapos ipasa ninyo sa akin. Read the intro first para maging acquainted kayo.”

May litrato ng Birhen ng Fatima ang unang pahina. Sa ibaba ng litrato ay may maikling kasaysayan ng pananampalataya kay Maria. May mga taon at petsang hindi ko na inintindi pa. May mga pangalan din ng ilang mga santong naging banal dahil sa mga himala ng Birhen.

Why join the Lambs of Mary?

Tiningnan ko si Sir Pedro. Abala ito sa pagbabasa ng ilang mga dokumentong nakapatong sa kaniyang mesa. Naniningkit pa ang mga mata at sinisipat nang mabuti ang kung anumang nakasulat sa papel. Nagsulat at muling nagbasa. Gusto ko sanang tanungin kung maaaring hindi tumuloy. Ako naman

ang tiningnan ni Sir Pedro. 'Yun bang tingin na nanunukat. *Tatanungin mo ako kung puwedeng hindi tumuloy?* Ngumiti siya. Wala naman akong nagawa kundi suklian din siya ng nangangambang ngiti. Ayokong maging officer.

The Lambs of Mary is an organization composed of students who are active members of their parishes. Lectors, commentators, and choir members are welcome! For the glory of the Sacred Heart of Jesus and Immaculate Heart of Mary!

May kagat ng pangongonsensiya ang imahen ng Birhen ng Fatima sa papel. *Ikaw ang pinakamatanda sa grupo. Ikaw ang senior. You must lead them*, parang sabi pa ng Birhen. Abala na ang lahat sa pagsusulat sa form samantalang ako ay nakatitig pa rin sa mga mata ni Maria, nakikipagtawaran na huwag ako ang gawing lider.

Ayokong maging officer. Ayoko rin namang maging miyembro ng bagong tayong samahan na ito. Malapit na ang summative tests. Graduating na ako. Pero wala naman akong pamimilian sa sitwasyong ito. Ilang taon ko na ring inilaan ang malaking bulto ng oras ko sa mga gawain sa simbahan dahil required ang service hours sa aming mga iskolar. Kung gagawin pa akong bagong miyembro o malala, officer, dagdag responsibilidad ito. Ayoko na. Pero hindi dapat tumanggi sa Guidance dahil tiyak na makararating ito sa adviser namin. Nakinita ko na ang magiging reaksiyon ni Ma'am kapag nalamang tinanggihan ko ang maging miyembro ng samahan. Magre-reflect ito sa Homeroom grade ko. Sesermunan pa ako at ang buong klase tungkol sa leadership. Kesyo binigyan na ng oportunidad pero hindi pa rin kinagat. Sinasayang ang talento't kakayahan. Na magiging honor lang kami kung aktibo sa mga gawain sa labas ng classroom.

Tahimik ang loob ng Guidance Office. Tikom ang bibig ng iba pang mga mag-aaral habang pinupunan ng laman ang membership form. Maririnig lang ang paglipat ng mga pahina ng binabasang dokumento ni Sir Pedro. Batas ang mga nakatataas – masungit o mabait man, maluwa man o mahigpit.

Sinulatan ko na lang ang membership form. Pangalan. *Maria Mikaela Pasion*.

12:00 NN – EKONOMIKS IV

“Tangina!”

Matalim ang naging tingin sa akin ni Ma'am Velasquez pagkarinig na pagkarinig niya sa hindi ko naman sinasadyang masabi. Bumagsak kasi ang lahat ng gamit ko sa armchair nang bigla akong tumayo dahil sa pagtugtog ng school bell para sa Angelus. Hindi kasi puwedeng hindi tumayo. Required ang partisipasyon, mapa-Katoliko man o hindi. 'Yung mga non-Catholic, tatayo lang. Bilang respeto

na rin sa tradisyon.

Nang matapos ang dasal, nagsimula naman ang sermon ni Ma'am hinggil sa bad words at sa pag-akyat ng tao sa langit. Economics ang klase pero parang nagkaroon kami ng instant Religion class at Leadership training. *I am expecting more from you, Ms. Pasion. As an honor student and an active member of your parish, you must be a roooooole model for your classmates.* Galit na galit sa "O" si Ma'am. Ganito rin sa iba pang tunog "ow" – *loooooooooow of supply and demand, oooooooooykonomiya.* Para raw muling ipinapako namin si Hesus sa krus sa tuwing nagmumura kami. *Sooooooooooooorry po,* sabi ko sa isip.

"I'm sorry po Ma'am."

"Apology accepted, Ms. Pasion. But makararating ito sa adviser mo."

Alam kong hindi nagbibiro si Ma'am Velasquez. May record na si Ma'am sa amin na talagang nakararating sa aming adviser ang anumang kasalanan o paglabag namin sa school policies. Nakarating kay Ma'am Ancheta ang relasyon nina Mark at Rubylina dahil nahuli sila ni Ma'am Velasquez sa patio ng simbahan. Na-guidance na rin sina Edwin at iba pa niyang kagrupo nang makita sila na nagpa-practice sa labas ng eskuwelahan. Napatawag na rin ang mga magulang nina Danny at Jane nang mahuli silang naghahalikan sa likod ng elementary building. Maraming school policies ang nakikita naming hindi patas para sa amin – no vulgar words, no romantic relationships, no practices outside school, required ang attendance sa church services, late na sa flag ceremony ang hindi aabot sa rosary kada umaga at napakarami pa. Pero hindi na namin kinukuwestiyon. Masyado na kaming pagod sa pagiging estrikto ng eskuwelahang ito. At idagdag pa ang acads. Magra-rally kami? Bawal, sabi ng handbook on student conduct.

Warning pa lang naman sa unang beses na mahuli. Pero iba mag-warning si Ma'am Ancheta. Paalala na hindi mo na talaga uulitin kahit kailan. Sana makalimutan ni Ma'am Velasquez.

"Okay. Don't forget your graphs on demand curves. Submission tomorrow. Goodbye, Saint Augustine!"

"Goodbye and thank you, Ms. Velasquez!"

Paglabas na paglabas ni Ma'am ay sinundan kaagad ito ng kantiyaw ng mga kaklase ko.

"Nako, Mika. Patay ka kay Ma'am Ancheta."

Sarkastiko ko na lang na nginitian ang mga nambuska. Pero kahit 'di hamak na magaan naman ang nagawa kong kasalanan kumpara sa romantic relationships o sa cheating o sa use of drugs inside school premises at wala mang na-suspend

dahil lang sa pagmumura, maitatala ito sa aking records. Graduating ako pero ayokong maging dahilan ito na mag-refund ako ng tuition dahil sa pagbabawi ng scholarship.

12:15PM - LUNCHEBREAK

Natanaw ko mula sa second floor si Ma'am Ancheta. Nagmamadali at tiyak kong aakyat ito papuntang classroom. Kumabog ang dibdib ko. Sabi sa klase namin sa Filipino, *may tainga ang lupa, may pakpak ang balita*. At pinatunayan ito ni Ma'am Velasquez. Napakabilis naman at ni wala pang sampung minuto nang makababa siya. Tiyak na sermon ang magiging pananghalian ng buong klase. Magiging dessert ko pa ang matatalim na titig ng mga kaklase dahil isang oras na nga lang ang lunchbreak ay kakainin pa ni Ma'am Ancheta ang kalahati.

Hindi lang pala ako ang nakatanaw na papaakyat ang aming adviser. Sa likod ko, ang presidente ng klase ay inutusan ang lahat na maupo nang tahimik. Sumunod ako hanggang sa humahangos na dumating si Ma'am Ancheta. Pero hindi na siya nagtuloy sa loob ng classroom. Tumayo lang siya sa frame ng pintuan. *Augustine, kayo na ang sunod sa living rosary*. Natawa ang class clown na sinundan naman ng hagigkikan ng hulihang row kung saan ako kasama. *Anong nakakatawa?* Napatigil ito sa pagtawa. *Sa gym kayo, now. Diretso na sa stage*. Pinasadahan ni Ma'am Ancheta ng tingin ang buong classroom. Tiningnan ko ang matatalim niyang mga mata pero hindi ako tumitig. Baka maging bato ako tulad ng sumpa ni Medusa sa nabasa kong summary ng isang epic sa English IV. Sinipat yata ni Ma'am ang sahig kung may piraso ng papel o tetrapak ng juice. Pagkatapos ay inilipat ang tingin sa akin.

"Ms. Pasion?"

Hindi kaagad ako nakasagot. Naging bato yata ako at hindi umubra ang pag-iwas ko ng tingin. Akala ko ay kakayanin kong harapin si Ma'am Ancheta. Pero kapag naroon ka na, kapag ikaw na ang gigisahin, aatras pala ang lahat. Maging ang aking lakas ng loob na kanina ko pa naipon.

"Ms. Pasion, are you okay?"

"Ye-yes, Ma'am. Ba-bakit po?" nanginginig ko pang tugon.

"Ano'ng laman ng meeting ninyo with Sir Pedro?"

"A-about po sa-sa Lambs of Mary."

"Ano 'yan?"

"Group po-po ng mga magse-service sa si-simbahan."

"Ah. Okay."

Umalis siya nang walang anumang iniwang *thank you*. Umalis siya na

parang wala lang. Na parang hindi siya nag-alala na obvious namang takot na takot ako sa pagsagot. Na sa iilang segundo ng aming tanungan ay natawag ko na yata ang lahat ng mga santo at santang naisulat ko sa Religion notebook. *San Lorenzo Ruiz, San Pascual Bailon, San Rafael, Santa Teresita, Santa Rita, San Nicodemus, Santo Niño sa Pandacan, puto seko sa tindahan! Diyos ko, ang kaba ko!*

“Saint ---- A---tine, please go ---- the gym ---- now.”

Pugak-pugak na ang tunog ng speakers ng eskuwelahan. Tamad na kumilos ang mga kaklase ko. Tatlumpung minuto rin ang rosary. Ibig sabihin, mangangalahati ang oras namin para sa pananghalian. Nakangisi ang mga non-Catholic kong kaklase. *Mga diablong ito. Swerte.*

Kasama namin si Ma’am Ancheta sa rosaryo. Sinindihan niya ang mga kandila sa altar na asul ang motif. Sa gitna nito ay ang imahen ng Imaculada Concepcion. Halatang antigo dahil kumupas na ang kulay ng pintura at alam naman ng buong eskuwelahan na panatiko ng mga antigong poon ang principal. Hindi katulad ng opisina ni Sir Pedro, mas mukhang museum naman ang Principal’s Office. Siguro’y dalawa o tatlong beses na akong nakapasok sa loob tulad sa kung ilang beses na akong nakabisita sa regular na museo sa Maynila. Malamig ang opisina. Sakto para sa pagpreserba ng mga kahoy na imahen.

Nakapalibot ang buong klase sa altar. May hawak na rosaryo ang karamihan pero ang ilan naman ay wala. Muling sinipat ni Ma’am Ancheta ang bawat isa sa amin. Sinuri kung may dumuduyang rosaryo sa kamay ng mga mag-aaral. Iyong mga wala ay halos mapigtas na ang leeg sa pagkakayuko. Nauna na yata sa pagdarasal at sa paghingi ng patawad sa kanilang nagawang kasalanan.

Sa ngalan ng Ama, at ng Anak, at ng Espiritu Santo.

Amen.

Sa tantiya ko, tatlumpung minuto ang tagal ng isang round ng rosaryo. Tatamarin na namang magklase si Ma’am Perez dahil kinain na naman ng living rosary ang oras ng Physics. Pihadong mag-iiwan na lang iyon ng activity na ipapasa bago siya umuwi.

4:35PM - TECHNOLOGY AND LIVELIHOOD EDUCATION IV (EARLY DISMISSAL)

Maaga ang naging dismissal ng TLE kaya nagpauna na akong maglinis ng classroom. Nagkataong cleaner din kasi ako at ayoko namang maparatangang tumatakas sa gawain dahil lang sa eleksiyon sa Lambs of Mary. Sa sulok ng compartment room, matiyagang naghihintay ang mga bikakang walis tambo

at bungi-bunging mga pandakot. Tuloy lang sa pagwawalis kahit marami pang nagtsitsismisang mga kaklase. Ang mahalaga ay makita nila akong naglilinis.

Bigla-bigla ang pagpasok ng tunog ng takatak ng sapatos ni Ma'am Ancheta. Walang prologo man lang para nakapaghandang lahat sa kanilang magiging hitsura o kahit man lang ang magiging anyo ng mismong classroom. Nagkagulo ang St. Augustine. Masyadong malayo ang mga walis para magpanggap ang ilang natitirang cleaners para maglinis. Walang nagawa ang marami kundi maupo at magpanggap na tahimik na naghihintay sa pagdating ng aming adviser. Ako lang ang natiyempuhan niyang naglilinis pero wala akong natanggap kahit matipid na ngiti. Tiningnan niya ako mula ulo hanggang sa bitbit kong walis.

"Augustine, cleaners na lang ang maiiwan sa room. Everybody, pwede nang umuwi Well, except you Ms. Pasion. We need to talk," sabi ni Ma'am Ancheta. "Sumunod ka na lang sa faculty room," dagdag niya.

Bawal pumasok ang estudyante sa faculty room, maliban na lamang kung sadyang pinatawag para sa isang conference. Naroon ang iba pang teachers ng Math Department na nakatitig sa akin habang papasok ng silid. Para bang hindi sanay ang kanilang mga mata sa mga estudyanteng nasa loob. Pinaupo niya ako sa silyang katabi ng teacher's table. Malungkot ang mesa niya kung ikukumpara sa table ni Sir Pedro. Nakabalot lang ng kartolinang baby blue at may ilang mga litratong nakaipit sa pagitan ng mismong mesa at ng isang malaking salamin. Graduation pictures yata. Hindi ko na nabanaag ang mga mukha pero tatlo silang nakatoga. May maliit na imahen ng Immaculate Heart of Mary at ng Holy Family, isang kahong chalk, at lumang latang ginawang suksukan ng mga ballpen at lapis na nakapatong sa ibabaw.

Naupo rin si Ma'am Ancheta at binuklat ang isang record book.

"May nabanggit sa akin si Mrs. Velasquez regarding your attitude sa klase niya kanina. Is that true?"

"Yes Ma'am. Pero hindi ko po 'yun sinasadya."

"Alam mong it's against the school policy. Bawal ang vulgar words. Lalo na sa loob ng classroom." Nakataas ang kilay niya.

Hindi na ako sumagot. Napatungo na lang ako at tumitig na lamang sa liwanag ng ilaw na tumatalbog sa salamin. Pero tinanggal din agad ang pagkakatatig dahil nasilaw at ibinalik ang tingin sa kilay ni Ma'am. Naging mahinahon ngunit humigpit ang tono ng boses ni Ma'am Ancheta. "Warning pa lang ito, Ms. Pasion. Hindi ko na ire-report sa Guidance Office. But I'll be recording it sa iyong anecdotal records. For filing."

“Thank you, Ma’am. Sobrang sorry po. Hindi ko po talaga ’yun sinasadya.”
Akmang tatayo na ako nang pigilan ako ni Ma’am Ancheta.

“Alam kong mamaya ang inyong eleksiyon sa Lambs of Mary. Sana naman maging officer ka. Kailangan mo for you to be in the honor roll.”

“Ma’am, okay lang po.”

Napatayo mula sa kinauupuan si Ma’am. “What do you mean na okay lang?” Tumaas ang kaniyang boses. “Okay lang na hindi ka ma-honor?”

Long tumaas ang kilay ni Ma’am Ancheta nang tumango ako bilang pagsang-ayon.

“And your scholarship?”

Hindi na bumaba ang kilay ni Ma’am. Malalim ang kaniyang paghugot ng buntonghininga. Hindi na ako naghintay na paalisin niya ako ng faculty room. Dumiretso na ako sa classroom at nag-ayos ng gamit kung saan inabutan na ako ng tunog ng bell para sa Thanksgiving Prayer.

5:15PM - EXTRA-CURRICULAR WORK

Napuno ng alingawngaw ng tunog ng mga takong ang simbahan na siyang pinakapuso ng bayan. Literal na puso dahil nasa gitna ito at sa kabilang banda ay dahil sa mga pangunahing gawaing panrelihiyon na ginagawa rito. Sa katunayan, tuwing araw ng Linggo, punumpuno ito ng mga tao. Pero sa hapon ng eleksiyon para sa Lambs of Mary, ni hindi pa namin napuno ang dalawang linya ng mga upuan.

Hindi ko alam pero sa hitsura ng mga kasama ko, may bahid ng kaba at nerbyos sa kanilang mga mukha at kilos. Walang humpay sa pagpapaypay ang isa kahit nakatutok ang higanteng bentilador sa kaniya at pumapasok naman sa simbahan ang ihip ng hangin, ang isa naman ay may bitbit na rosaryo, at ’yung isa ay bukat-sara ng dala-dalang textbook. Hindi ko naman itinatangi ang kabang nararamdaman din dahil ayokong maging officer. Ayoko ng dagdag na responsibilidad dahil hindi na nga ako magkandaugaga sa mga requirements sa klase. At isa pa, dadayo pa ako ng bayan para lang dumalo sa mga misa na pareho lang naman ng sa amin. Effort masyado.

Lumabas mula sa isa sa mga pinto sa kaliwang bahagi ng simbahan ang isang may katandaang babae. Naka-t-shirt na may litrato ng Birhen ng Divina Pastora. Nagpakilala bilang miyembro ng Liga ni Maria at siyang mangangasiwa sa eleksiyon. Nakaupo lang si Sir Pedro sa isang monobloc chair sa gilid at tumatango sa sinasabi ng babae kahit nagpakilala lang naman ito. Sumama rin si Ma’am

Ancheta at nakapuwesto sa gilid ni Sir Pedro.

“... Familiar na naman kayo sa Lambs of Mary, ano?” tanong ng babae.

Tumango kami. Nagkaisa naman yata ang lahat na epektibong familiarization ang isang pahinang pagsasakasaysayan ng samahan kahit wala naman itong espesipikong detalye kung ano ang dapat naming gawin.

Dinampot ng babae ang isang pamilyar na papel. May imahen din ng Birhen. Binasa niya ang laman nito.

“The Lambs of Mary is an... composed of ... active members of their parishes. Lectors, commentators... members...”

Ito rin naman yata ang laman ng membership form na aming sinagutan kaya lumutang na lang ang kaniyang mga salita at hindi ko na naintindihan kung anuman ang mga sumunod pa. Nagmistula kasing alulong ang pumaimbulong na boses ng babae. Madalang yata siyang bisitahin ng ngiti dahil sa kaniyang pagsasalita ay ni hindi man lang ito sumilip kahit isang beses. Seryoso ang kaniyang pagpapaliwanag pero hindi ko na rin inunawa.

Iniligid ko na lang ang aking paningin sa simbahang miminsan ko na lang ding nabibisita. Kaiba sa aming parokya, mas malaki ito at nakakailang ang luwang. Para bang nasa loob ka ng katawan ng isang balyena o kung anumang malaking nilalang. Sa gitna ng altar ay isang malaking Kristong nakapako at sa gilid ay nakapagkit sa dingding ang malaking imahen ng Kristong muling nabuhay. Naka-display din ang isang replica ng Divina Pastora na dinesenyohan ang paanan ng mga puti at dilaw na bulaklak.

“Iha?”

Siniko ako ng katabi. Sumama yata ang atensiyon ko sa nagpalutang-lutang na boses sa kabuuan ng simbahan.

“Yes, Ma’am?”

“Pangalan mo?”

“Mika Pasion po.”

“Okay, Ms. Mika, anong posisyon ang gusto mo?”

Nagbalik ang imahen ni Ma’am Ancheta sa akin. Nakakatawa pero sa pagkakataong iyon ay hindi ko alam kung ano ang aking isasagot. Tiyak ako sa sagot ko kay Ma’am pero tumiklop yata ang tapang ko sa harap ng Diyos. Baka magtampo Siya at magparusa. Isa pa, pakiramdam ko’y pinanlisikan ako ng mata ng Birhen. Kaya ngumiti ako sa babae at kunwaring nahiya sa ibinatong tanong.

“Kahit ano po.”

Isinulat nito ang aking pangalan sa pisarang de-gulong. Palibhasa’y

natunugan na siguro na kabilang ako sa senior batch ng eskuwelahan kaya ipinuwesto na kaagad ang *Ma. Mikaela Pasion* sa presidente. Madiin na madiin ang pagkakasulat sa pangalan ko.

“Ma’am, buo po ang *Maria*,” hirit ng isa kong kasama. Sinuklian ko siya ng titig. Pero iyong titig ng pagkatalo.

Hindi ko alam kung sadya man o hindi pero madiin din ang pagkakabura sa *Ma*. ng babaeng alagad ng Divina Pastora, sapat upang gumulong ito at matisod sa nakausling sa paanan ng lamesita hanggang tuluyan nang tumumba ang kaniyang sinusulatan.

“Ay putang ina kayo!”

Napatayo si Sir Pedro sa kaniyang kinauupuan samantalang hindi kumikilos si Ma’am Ancheta. Nagpabalik-balik naman sa matayog na kisame at dingding ng simbahan ang alingawngaw ng aking mura at ang alulong ng tumumbang pisara.